

ONDERZOEK NAAR RELATIE TUSSEN ZURE REGEN, EISCHAALKWALITEIT EN VOORTPLANTINGSSUCCESS BIJ HOLENBROEDERS: MEDEWERKING GEVRAAGD VAN RINGERS

Inleiding

Uit onderzoek van Piet Drent en Piet de Goede van het Instituut voor Oecologisch Onderzoek bleek onlangs dat steeds meer holenbroeders op de arme zandgronden er niet meer in slagen eieren te leggen met een goede schaal. Veel eieren hebben een dunne en poreuze schaal en drogen uit. Een voorbeeld is boswachterij de Buunderkamp bij Ede. Het percentage Koolmezen dat slechte eieren produceerde nam hier tussen 1983 en 1988 toe van 10 tot 50%. Pimpelmees, Zwarte Mees, Grote Bonte Specht en Boomklever leggen eveneens steeds vaker slechte eieren. Ook worden de legsels kleiner en worden ze vaker in de steek gelaten. In bosgebieden op rijke grond doen deze problemen zich niet voor. De oorzaak is waarschijnlijk kalkgebrek, ten gevolge van zure regen.

In 1989 is een onderzoek van start gegaan dat zich richt op de volgende vragen: (1) is kalkgebrek als gevolg van zure regen werkelijk de (enige) oorzaak; (2) hoe algemeen is het verschijnsel; (3) wat zijn de effecten op de populatie en (4) wat is er aan te doen?

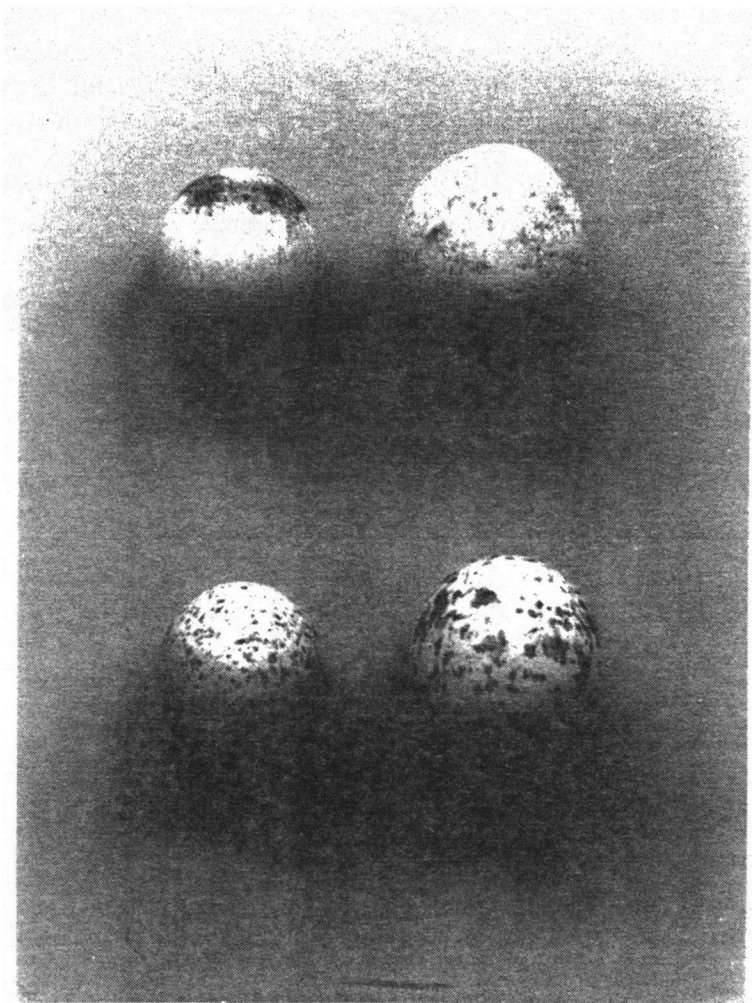
In dit kader heeft de Directie Natuur, Milieu en Faunabeheer van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij het IOO verzocht een landelijke inventarisatie uit te voeren naar de eischalkwaliteit en het voortplantingssucces van kleine holenbroeders, in het bijzonder de Koolmees, in de Nederlandse bossen. Ondergetekende coördineert dit onderzoek. Enkele tientallen bossen zullen in de inventarisatie worden betrokken, waarbij de nadruk zal liggen op de arme zandgronden in het oosten en zuiden van het land, omdat daar de verzuringsproblematiek het grootst is. Ter vergelijking willen we ook een aantal terreinen in de duinen, op de klei en in grote steden in het onderzoek betrekken.

We willen het onderzoek niet beperken tot de Koolmees maar ook gegevens bijeenbrengen over de Pimpelmees (die dezelfde verschijnselen vertoont als de Koolmees) en de Bonte Vliegenvanger die nergens last van lijkt te hebben.

De volgende zaken blijken kenmerkend te zijn voor de kalkgebrek-problematiek, althans bij Koolmezen. (1) Broeden op lege nesten, dus zonder dat er eieren gelegd zijn, (2) het voorkomen van wind-eieren en eieren met een dunne en poreuze schaal, (3) kleine legsels en (4) het in de steek laten van legsels. Het onderzoek zal zich dan ook vooral daar op richten. Voor dit werk willen we de hulp inroepen van mensen die nestkasten controleren, waaronder ringers. Ik heb met hulp van Rinse Wassenaar een lijst gemaakt met mensen die veel mezen en/of Bonte Vliegenvangers ringen. Zij hebben eind februari een brief ontvangen met het verzoek om medewerking en met de nodige achtergrondinformatie. Mijn lijst met ringers die mogelijk mee willen werken aan de inventarisatie is denk ik niet volledig. Daarom wil ik langs deze weg ringers die nog geen verzoek om medewerking hebben ontvangen, maar die misschien wel mee zouden willen doen, vragen om zo snel mogelijk contact met mij op te nemen.

Jaap Graveland, 08306-91247, privé 08370-24486 (1830-1930u).

De twee bovenste eieren zijn slecht: onregelmatige pigmentverdeling en poreus. De twee onderste eieren zijn goed.